

המנורה

The Menorah (Candlestick)

675 ■ 2/2003 ■ אדר א' התשס"ג

בעלי-חיים, דבר בלתי אפשרי באמנות היהודית של ימי הבית השני, על אחת כמה וכמה לא בבית-המקדש. ייתכן שהרומאים צרפו למנורה כן נושא דמויות אליליות כדי לבזותה.

חודשים ספורים לאחר ההכרזה על מדינת ישראל עסקה הממשלה הראשונה בקביעת סמל המדינה ודגלה (10.2.49). היה זה אך טבעי שמנורת שבעת הקנים תיבחר לסמלה של המדינה המתחדשת, שיותר מכל היא הסמל היהודי מאז החורבן ובמרצת הדורות. פרופ' מיכאל אבי-יונה, מגדולי חוקרי האמנות היהודית העתיקה, המליץ על מנורת קשת טיטוס כסמלה של המדינה. הגרפיקאים גבריאל ומקסים שמיר עיצבו את-הסמל. אבי-יונה בחר במנורת "קשת טיטוס" מאחר שהתהלכה ברומא מסמלת את חורבן עצמאות יהודה, ועתה לאחר כאלפיים שנים העצמאות מתחדשת. תיאור המנורה בסמל המדינה תאם, אפוא, לתבליט "קשת טיטוס" למעט טשטוש דמויות בעלי-החיים על הכן, שלא תוקן לרגל בעלת שלוש כפות. לצד המנורה נקבעו שני ענפי זית, השאולים מחזון המנורה בספר זכריה, בפסוקים שנזכרו לעיל ובפסוק יב, ובהם הטעמים וההסברים לענפי הזית. מתחת למנורה נכתבה המילה "ישראל", שמה של המדינה החדשה, אבל גם נרמז בזאת לכתובות יהודיות שנמצאו בבתי-כנסת יהודיים מימי המשנה והתלמוד, ובמיוחד לכתובת "שלום על ישראל" המופיעה מתחת למנורת שבעת קנים ברצפת הפסיפס של בית-הכנסת ביריחו מן המאה השביעית-שמית לספירה.

מאיר בן-דב, ארכיאולוג

כלים שונים ומגוונים נמצאו במקדשים קדומים. כך גם במקדש היהודי שבהר-הבית בירושלים, ובקודמו המשכן. שלושה כלים היו מיוחדים רק למקדש ירושלים: שולחן לחם הפנים, מזבח הנסך ומנורת שבעת הקנים. הנכבדה בשלושה הייתה מנורת שבעת הקנים, העשויה זהב טהור. לא בכדי נקבעה ברבות הימים דמות המנורה כסמלו המובהק של עם ישראל. במקרא מצויים תיאורים של המנורה, הן של מנורת שבעת הקנים שבמקדש, שהייתה קודם לכן במשכן, והן של המנורה הנזכרת בחזון הנביא זכריה (שמות כה, לא-מ; לז, יז-כד; וגם זכריה ד, א-ו). עם חורבן המקדש הראשון (586 לפני הספירה) על-ידי נבוכדנצר מלך בבל, הועברה המנורה ביחד עם אוצרות המקדש לבבל, ולא נודע מה עלה בגורלה. עם בניית הבית השני, לאחר שיבת ציון, כנראה שנוצקה מנורת זהב חדשה בתבנית המנורה הראשונה. זו שימשה בקודש מאות שנים, עד לחורבן המקדש השני בידי צבא רומא ומפקדו טיטוס (70 לספירה). כלי המקדש נישבו בידי הצבא הרומאי שהולכים בתהלוכת נצחון ברחובות העיר רומא. פרטי תהלוכה זו גולפו באבן בקשת נצחון שהוקמה ברומא, ובה נראים שבויי יהודה המוליכים את כלי המקדש, ובמרכזם מנורת שבעת הקנים.

לפי התיאורים הספרותיים הייתה למנורת המקדש רגל בעלת שלוש כפות; כך עולה גם ממאות תיאורים אמנותיים בדורות שלאחר החורבן, שבה שימשה המנורה כסמל היהודי המובהק. תיאור מימי הבית השני נמצא בחפירות ארכיאולוגיות ברובע היהודי, ובו דמות המנורה, ולה רגל בעלת שלוש כפות, חרוטה בטיח קיר אחד מבתי המגורים. קיימים קשיים בתיאור המנורה בתבליט "קשת טיטוס", שבו נראית מנורה שרגלה היא כן מוצק ולא רגל בעלת שלוש כפות. יתר-על-כן על הכן מגולפים תבליטי

The Menorah (candlestick)

Different and varied artifacts were found in the Jewish Temple on the Temple Mount in Jerusalem as were found in other ancient places of worship. Three objects were particular only to the Jerusalem Temple: The Table of Showbread, incense altar and the seven-branched menorah made of pure gold. The menorah became the symbol of the people of Israel. The Bible contains descriptions of both the seven-branched menorah and the menorah in the vision of the prophet Zechariah, (Exodus 25 31-40, 37 17-24; Zechariah 4 1-7). With the destruction of the First Temple by Nebuchadnezzar, King of Babylon (586 B.C.E.) the menorah was taken, along with other treasures, from the Temple to Babylon and its fate is unknown.

When the Second Temple was built a new golden menorah was made, probably from the original mold, and this was sanctified for hundreds of years until the destruction of the Second Temple by the Roman army led by Titus (70 C.E.) The Roman army paraded with the sacred vessels in their triumphal procession throughout the streets of Rome. An illustration of the procession was engraved in a stone victory arch, which was built in Rome and shows the Judean prisoners carrying the sacred vessels with the seven-branched menorah in the center.

According to written descriptions, the sacred menorah had a tripod base and this is how it is illustrated in hundreds of works of art, as a symbol of Judaism, for generations after the destruction of the Temple. Illustrations from the Second Temple period were found in the archeological excavations of the Jewish quarter and include an engraving of the menorah, with a tripod base, on the wall of one of the houses.

The menorah on the Arch of Titus actually shows a solid base and not a tripod base. In addition, animal reliefs appear on the engraving - something that did not exist in Jewish art of the Second Temple period and certainly not on holy objects of the Temple. The Romans might have added pagan images to the menorah.

חותמת
אירוע
להופעת
הבול
SPECIAL
CANCELLATION

A few months after the declaration of the State of Israel, (15 May 1948) the first Israeli government decided on the country's emblem and flag (10 February 1949). It was natural that the seven-branched menorah be chosen as the emblem of the re-born State, since, more than anything else, it was the symbol of the Jewish people from the time of the Second Temple. Indeed Professor Michael Avi-Yona, one of the great scholars of ancient Jewish art, recommended the menorah from the Arch of Titus for the State's emblem. Graphic artists, Gabriel and Maxim Shamir designed the emblem. Professor Avi-Yona chose the Titus Arch Menorah since the procession in Rome represents the destruction of Jewish independence and two thousand years later independence was renewed. The State's emblem was therefore based on the Titus Arch Menorah with the animals slightly blurred but the base as a whole and not a tripod. Two olive branches surround the menorah on the emblem. This motif was taken from the Book of the Prophet Zechariah which tells of the prophet's vision of menorah and olive branches. The word "Israel" is written beneath the menorah on the emblem. This is the name of the new country but also relates to Jewish inscriptions found in synagogues at the time of the Mishna and Talmud and also relates to the inscription "Shalom al Yisrael" which appears under the seven-branched menorah on the mosaic floor of the Jericho Synagogue from the 7th-8th century.

Meir Ben-Dov, Archaeologist

Issue: February 2003
Designer: Igal Gabay
Stamp Size: 25.7 mm x 30.8 mm
Plate no.: 494, 496, 497 (No phosphor bars)
499 - phosphor coated paper
Sheet of 50 stamps
Tabs: 10
Printers: Enschede, Holland
Method of printing: Photogravure

השירות הבולאי - טל: 03-5123933
שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-3-5123933
12 Sderot Yerushalayim, 68021, Tel-Aviv-yafo